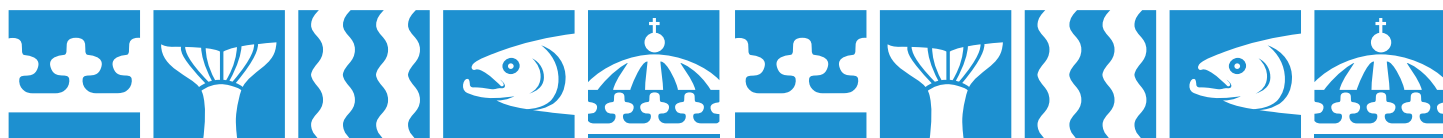

Tillsammans mot nätdroger

projekttiden 2014-2016

Länsstyrelsen Västernorrlands publikationsserie
Rapport nr: 2017:04
ISSN 1403-624X
Tryck: Länsstyrelsen Västernorrland
Tryckort: Härnösand
Tryckår: 2017
Författare: Ulrika Viklund

Denna rapport går att få i alternativt format.

2017-02-24

Dnr 706-6923-14

Förord

Hos landets myndigheter, liksom i den nationella strategin för alkohol, narkotika, dopnings och tobaksarbetet, prioriteras en fungerande lokal och regional samverkan mellan ANDT-förebyggande och brottsförebyggande arbete.

Tillsammans mot nätdroger är ett samverkansprojekt som pågått i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län mellan 2014-2016. Målet med projektet var att utveckla en arbetsmetod för att öka tryggheten för personal hos ombud, terminaler och brevbärarkontor som hanterar försändelser som kan innehålla droger.

I rapporten beskrivs projektets genomförande, övergripande resultat och den arbetsmetod som tagits fram. Rapporten vänder sig till de aktörer som vill ha information om projektet och arbeta vidare med metoden. Vår förhoppning är att den ska vara en inspiration till en långsiktig samverkan mellan aktörer.

Nina Loberg
Enhetschef

Ulrika Viklund
Samhällsbyggnadsenheten

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	6
2.	Bakgrund.....	6
3.	Syfte och metod	7
3.1.	EDPQS	8
4.	Resultat	9
4.1.	År 1 (2014).....	11
4.2.	År 2 (2015).....	12
4.3	År 3 (2016).....	14
4.4	Arbetsmetod	9
5.	Fortsatt arbete efter projekttiden.....	14
6.	Postlagen	15
7.	Diskussion.....	16
8.	Referenser.....	17

1. Sammanfattning

Droger skickas och sprids i postflödet världen över. Den ökade tillgängligheten till internet innebär att köpare enkelt kan få tag i narkotika oavsett om de är bosatta i en storstad eller i glesbygden.

Tillsammans mot nätdroger är ett samverkansarbete mellan aktörer från Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län. Genom att ta fram en arbetsmetod i syfte att öka tryggheten för personal som hanterar försändelser samarbetar polisen, tullen, åklagare, länsstyrelser, kommuner, postbefordringsföretag, logistikföretag, fackförbund, handelsförbund samt företrädare för postombud, terminaler och brevbärarkontor.

Med nätdroger menar vi inom projektet både klassificerad och oklassificerad narkotika, hälsofarliga varor, dopningsmedel och receptbelagda läkemedel som kan beställas via internet.

Arbetsmetoden som tagits fram består av grundkomponenterna samverkan, kunskap, synlighet och har särskilt inriktat sig mot glesbygdskommuner. Överkalix, Övertorneå, Älvsbyn, Piteå, Skellefteå, Nordmaling, Robertsfors, Storuman, Örnsköldsvik, Timrå, Härjedalen och Strömsund är pilotkommuner som medverkat under projektiden.

Projektet har bidragit till en gemensam nulägesbild för medverkande aktörer om hur tillgängligheten till narkotika i postflödet ser ut. Vi har identifierat ett behov av ett strukturerat samarbete vid hantering av misstänkta försändelser. Forum för dialog har skapats för kunskapsutbyte mellan aktörer som hanterar försändelser och brottsförebyggande myndigheter genom att nätverk har bildats på nationell, regional och lokal nivå.

Kunskapshöjande insatser har bidragit till en ökad trygghet för berörd personal och stärkt det opinionsbildande arbetet för att medvetandegöra omfattningen av problematik gällande narkotika i postflödet. I arbetet har även ett behov av att se över rådande postlagstiftning uppmärksammats.

Projektet har finansierats av Folkhälsomyndigheten och utvärderas av en följeforskare på Luleå Tekniska Universitet. Manualen för European Drug Prevention Quality Standards (EDPQS)¹ har använts för att kvalitetssäkra arbetet under projektiden.

2. Bakgrund

Polisens Nationella operativa avdelning (NOA) beräknar att upp till 2,5 miljoner försändelser innehöll droger under 2015. Att den organiserade brottsligheten använder postflödet för att sprida narkotika ökar

---

¹ European Drug Prevention Quality Standards har tagits fram för att utveckla och säkerställa kvaliteten på narkotikaförebyggande arbete. Manualen har utvecklats av European Prevention Standards Partnership i samverkan med European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA).

tillgängligheten till droger vilket leder till arbetsmiljöproblem för dem som hanterar försändelserna. Ombudspersonal är utsatta på flera sätt; de möter personer som är påverkade av narkotika samt hanterar brev vars innehåll kan vara farligt vid hudkontakt eller inandning.

Med jämna mellanrum kommer information från brevbärare, ombudspersonal och polis om att det saknas möjligheter till samverkan för att hantera de försändelser med misstänkt innehåll som passerar ombud. Media har rapporterat flitigt de senaste åren om hur droger enkelt beställs via internet och att människor som tidigare inte exponerats av droger kommer till skada. Myndigheter och sjukvården står handfallna inför problemet och ett systematiskt samarbete mellan aktörer med postflödet som nav efterfrågas.

Att göra narkotika mindre tillgängligt är effektivt för att minska narkotikabruk och ett av de långsiktiga målen i den nationella strategin för alkohol, narkotika, dopnings- och tobakspolitiken 2016-2020². Projektet är nära kopplat till flera av målen, framförallt mål 1 Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska och omnämns i strategin som ett exempel på samverkan mellan aktörer i arbetet med att motverka illegal handel via internet.

Narkotikaanvändning är inte enbart ett storstadsproblem och tillgången till narkotika är stor i glesbygden. Forskningsrapporten Röka, kröka och knarka 2014³ belyser användningen av droger bland gymnasieungdomar i Norrbotten. Studien visar på att det inte finns geografiska skillnader för sannolikheten att pröva på eller att använda narkotika.

3. Syfte och metod

Syftet med rapporten är att visa resultat som Tillsammans mot nätdroger gett och på vilket sätt projektet genomförts. Målet med arbetet är att bidra till en ökad trygghet för dem som hanterar försändelser som kan misstänkas innehålla droger. Inom projektet har vi utifrån ett kunskapsbaserat och trygghetsskapande arbete fokuserat på

- Ett organiserat arbete med kunskapshöjande insatser, dialog och samverkan i fokus.
- Opinionsbildning kopplat till problematiken med droger som skickas i postflödet.
- Att bygga upp ett varaktigt samarbete mellan aktörer på olika nivåer.

---

² En samlad strategi för alkohol- narkotika- dopnings- och tobakspolitiken 2016-2020. Skr 2015/16:86.

³ Jakobsson, Mats. 2015. *Röka, kröka och knarka 2014, Användningen av droger bland gymnasieungdomar i Norrbotten.*

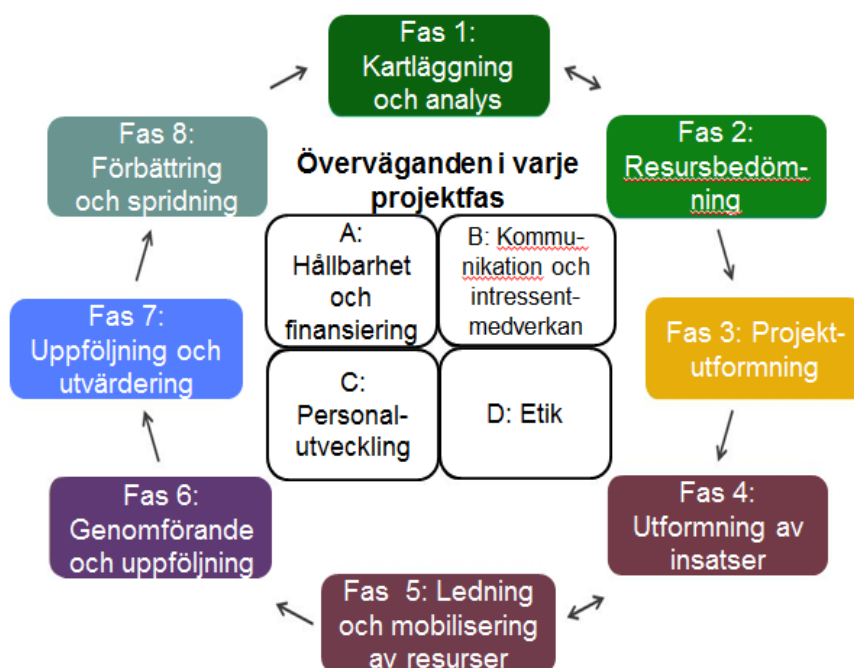
Rapporten är tänkt att användas som grund för kommuner som är intresserade av att arbeta med metoden och kan kompletteras med det metodstöd som tagits fram som ett verktyg för implementering.

Arbetsmetoden som utarbetats inom projektet bygger på komponenter från Community Based Interventions och liknar de utvärderade metoderna Ansvarsfull alkoholservice, Krogar mot knark och 100 % ren hårdträning.

3.1. EDPQS

European Drug Prevention Quality Standards (EDPQS) är en manual som har tagits fram utifrån ett behov av att systematisera och höja kvaliteten i det drogförebyggande arbetet i Europa. Manualen har utvecklats av European Prevention Standards Partnership i samverkan med European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA). Projektet har arbetat i enlighet med EDPQS i planering, utformning och genomförandet av insatser.

Projektcirkel EDPQS

4. Arbetsmetod

Projektets aktörer har gemensamt tagit fram en arbetsmetod med huvudkomponenterna samverkan, kunskap och synlighet. Metoden åsyftar bidra till tryggare arbetsförhållanden för personal som hanterar postförsändelser, utveckla samverkan för kunskapsutbyte, försvåra tillgängligheten till droger i postflödet samt synliggöra problemet med narkotikaförsändelser.

Samverkan – nätverk har bildats på nationell, regional och lokal nivå där polisen, tullen, Åklagarmyndigheten, Folkhälsomyndigheten, DHL, Schenker, PostNord, Coop, Ica, Handelsanställdas fackförbund, Icahandlarnas förbund, kommuner och de fyra nordligaste länsstyrelserna ingår. En förståelse och ett tydliggörande av aktörers uppdrag och roller vid informationsutbyte är av vikt för att samarbetet ska ske rättssäkert. Nätverken ger ingångar till olika verksamheter, en effektivare kontaktväg för utbyte av information och en förstärkt samverkan för ett kunskapsbaserat, systematiskt och långsiktigt arbete. Lokala arbetsgrupper har bildats i pilotkommunerna där kommunens drogsamordnare är sammankallande till gruppen som består av representanter från tull, polis, ombud, terminaler och brevbärarkontor.

Kunskap – lokala instruktörer har utbildats inom projektet för att en gemensam och likvärdig kunskapsbas ska spridas vidare i länen. Instruktörerna består av kommunala drogsamordnare eller liknande funktion, polis och tull som anordnar samverkansmöten för personal hos utlämningsställen, brevbärarkontor och terminaler för dialog och kunskapsutbyte. Mötena ger en bild av vilka rättigheter, skyldigheter och möjligheter personalen har vid hantering av försändelser med misstänkt innehåll och bidrar till en ökad trygghet för hur de kan agera i olika situationer. Deltagarnas arbetsplats certifieras, vilket innebär att de åtar sig att delta i nätverk och möten som anordnas lokalt för att följa upp arbetet.

Synlighet – dekaler som synliggör samverkan mellan ombud, terminaler, brevbärarkontor, polis och tull delas ut till den personal som deltagit på ovanstående möten. I samband med samverkansmöten kan även lokal media uppmärksammas för att sprida information om insatsen och synliggöra problematiken om narkotikaförsändelser i postflödet.

5. Resultat

Sammantaget har de insatser som genomförts skapat en hållbar struktur för metodarbetet och kommer att vidmakthållas i de nätverk som byggts upp under projektåren.

Följande mål i den ursprungliga projektplanen har uppnåtts

- Erhålla en nulägesbeskrivning över utlämning av narkotika/narkotikaliknande preparat.

- Ge en tydlig bild av vilka rättigheter, skyldigheter och möjligheter butiksanställda har vid hantering av försändelser med misstänkt innehåll.
- Ta fram och utvärdera en metod för att personalen som arbetar på utlämningsställen ska erhålla ökad kunskap och trygghet för hur de kan upptäcka och agera vid misstanke om utlämnande av nädroger.
- Genom samverkan mellan olika aktörer som berörs av det narkotikaförebyggande arbetet med utlämningsställen utveckla ett mer kunskapsbaserat, systematiskt och långsiktigt arbete.
- Förstärkt samverkan inom området mellan polis, utlämningsställen och kommun i första hand, övriga aktörer i andra hand.
- Att arbetet med utlämningsställen bidrar till att stärka det lokala opinionsbildningsarbetet mot droger.

Vi har ett stort antal medverkande aktörer i arbetet som inger förtroende och besitter stor kunskap. Det samlade kunnandet täcker ett stort område vilket är en styrka och fördel för det fortsatta arbetet efter projektets slut och vi når ut till många människor. Samtliga aktörer i projektet har tagit sitt ansvar att finna lösningar över hur de kan delta ytterligare och utveckla metodarbetet.

En flervägskommunikation finns mellan nätverk på nationell, regional och lokal nivå vilket skapar förutsättning för en långsiktig samverkan. En medvetenhet om arbetssätt och förutsättningar inom respektive kompetensområde har uppmärksammats under projektets gång såväl som den förväntan aktörerna kan ha på varandras möjligheter till deltagande i arbetet. En förutsättning för att projektet har uppnått önskad effekt har varit att tull, polis och kommun har haft lokala resurser för att arbeta med metoden.

En stärkt samverkan gällande det narkotikaförebyggande arbetet mellan Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län har utarbetats i det breda nätverket. Det utvecklingsarbete vi påbörjat inom projektet har synliggjort att det finns vissa skillnader i arbetssätt hos myndigheter i regionen, framförallt inom polisen. En viktig faktor som bidragit till att arbetet kan fortgå och upprätthållas framgent är att ett nätverk med regionala myndighetschefer för Polismyndigheten, Tullverket, Åklagarmyndigheten och länsstyrelserna har bildats där insatser kan förankras och mandat ges.

Under projektets gång har vi uppmärksammat ett behov av att modernisera postlagen för att nå större effekt i samarbetet mellan dem som hanterar försändelser och brottsutredande myndigheter.

I den ursprungliga projektplanen finns mål formulerade som innefattar att tips om narkotikabrott och antal beslag av nädroger ska öka under projekttiden. Statistik över polisanmälda brott innehåller endast de brott

som kommit till polisens kännedom och en polisanmälan upprättats vilket ger ett stort mörkertal gällande narkotikabrott i postflödet. Under projekttiden har vi utifrån gällande lagrum ändrat i vår projektplan och därmed har målen om tips och beslag inte kunnat mätas. Med en ändring i postlagen som ger postpersonalen möjlighet att ta kontakt med polis och tull kan data om tillgängligheten till droger i postflödet bli mer korrekt. En lagändring kan även påverka myndigheternas möjlighet till att upptäcka dessa brott och ge en ökad beslagsstatistik. Projektmålen att minska distributionen är svåra att koppla uteslutande till projektarbetet och något vi inte kunnat undersöka.

Det är för tidigt att mäta effekter av de lokala insatser som genomfördes under hösten 2016, däremot har vissa iakttagelser skett. Vi har fått information om att i vissa kommuner som genomfört projektet och samverkan mellan ombud, polis och tull uppmärksammats i media har det uppfattats som att färre försändelser förmedlats. Det kan tolkas som att en upplevd ökad upptäcksrisk kan leda till en ökad försiktighet och därmed minskad beställning via internet. Det finns även evidens från liknande metoder som vi stödjer vårt arbete på och det förväntade resultatet är positivt. Utvärdering av insatser sker genom enkätfrågor till deltagare och intervjuer med enstaka projektdeltagare. Resultatet kommer att åskådliggöras i den slutrapport som följeforskaren utarbetar under 2017. Enkät svar visar på att ombudspersonal som deltagit i samverkansinsatser upplever en ökad trygghet genom att de erhållit ny, relevant kunskap och fått utrymme att föra en diskussion med myndigheter och andra i samma situation som dem själva. Polis och tull uppger att de haft en god dialog i möten med personal som hanterar försändelserna.

Sidoeffekter har uppnåtts då en gemensam nulägesbild hos medverkande parter samt ökad kännedom om varandras uppdrag har lett till att aktörerna talar samma språk. Nätverk har bildats som kan användas inom andra arbetsområden, som exempel i polisens och tullens insatser mot illegal handel av alkohol och tobak.

Nedan beskrivs insatser som genomfördes under respektive projektår.

5.1. År 1 (2014)

Under första projektåret genomförde länsstyrelserna en kartläggning för att skapa en nulägesbild av hur samverkan fungerade mellan aktörerna, deras behov och möjligheter till fortsatt arbete samt undersöka vilka gemensamma mål vi hade inom området. Det visade sig att det fanns ett stort behov hos ombudspersonal och brottsbekämpande myndigheter att arbeta mer systematiskt kring hantering av försändelser som kan innehålla droger.

Kartläggningen utfördes genom att tre workshops anordnades för aktörer som vi uppfattade kunde beröras av samverkan kring droger i postflödet. Representanter från Folkhälsomyndigheten, Åklagarmyndigheten, Länsstyrelserna, Polismyndigheten, Tullverket, Coop, Ica, PostNord, DHL,

Schenker, fackförbundet Handels, Icahandlarnas förbund samt kommuner samlades. Målet med träffarna var att beskriva projektet, samla information om arbetsmetoder, uppdrag och behov inom området samt idéer om projektets fortsatta inriktning. Vi anlät även föreläsare för att utveckla en gemensam kunskapsbas om nätdroger, metodarbete och klassificeringsprocessen för att kunna utföra ett likriktat arbete. Vi utförde intervjuer och besök hos ombudspersonal för att inhämta information och föra en dialog om deras erfarenheter, rutiner, upplevelser och behov.

Resultatet gav oss information om att det saknades kunskap och samverkan inom området och problematiken visade sig vara större än vad vi först trodde.

- Ombudspersonal upplevde att det var vanligt förekommande att det passerar nätdroger via deras utlämningsställe. 70 % av de tillfrågade uppgav att de misstänkte att de varje vecka hanterade drogförsändelser. Misstanke uppkom bland annat genom adressater samt utseende på försändelser.
- Det fanns en stor oro, ilska och skuld över att ofrivilligt vara en del av droglangningskedjan. Många upplevde att hanteringen av misstänktaförsändelser var obehaglig och att det fanns situationer som var svåra att möta. I glesbygden finns en stor social kontroll och kännedom om personer i deras närhet vilket gör situationen än mer besvärlig.
- Stöd som efterfrågades var mer kunskap, support och tydlighet i vilka möjligheter de har i hanteringen av försändelser, vilka lagrum som styr, hur de kan upparbeta rutiner, en aktuell bild av drogsituationen i postflödet, gemensam informationsskrift, ökad samverkan samt lokalt kontaktnät med specifika kontaktpersoner (exempelvis poliser).

Kartläggningen gav oss svar på frågorna om vilka insatser som var önskvärda, i vilken omfattning, om det fanns befintliga resurser och interna förutsättningar. Den visade att det fanns ett behov av att fortsätta projektet och vi inriktade oss på arbetsmiljön hos ombudspersonal som primär målgrupp. Vi undersökte även vidare hur försändelser kan stoppas i ett tidigare skede innan de når ombuden. Den omfattande kartläggningen möjliggjorde en intensifierad samverkan utifrån nya kunskaper om hur vi tillsammans kunde arbeta utifrån gemensamma förutsättningar. En viktig del var att tydliggöra vilka kompetensansvarsområden aktörerna äger och vilka förväntningar som vi kunde rikta mot varandra i samarbetet.

5.2. År 2 (2015)

År två handlade om att mobilisera resurser; inrätta arbetsgrupper och fördela roller och arbetsuppgifter. En viktig utgångspunkt i projektet har varit att alla aktörer kunnat utgå ifrån vad de är specialicerade på eftersom det gav oss den styrka och stabilitet vi behövde för att rekrytera och behålla medverkande.

I början av året samlades projektgruppen för att ta ett gemensamt beslut om utformning av insatser, metod och material utifrån allas förutsättningar, behov och resurser. Vi klargjorde frågor och förtydligade allas våra uppdrag. Samtliga aktörer har genom sin expertis bidragit till utvecklandet av metoden.

Målgruppen definierades ytterligare genom att vi inkluderade terminaler samt brevbärarkontor och anpassade insatsen utifrån detta. I arbetet med att forma metoden valde vi att utgå från redan befintliga verksamma metoder såsom 100 % ren hårdträning och Ansvarsfull alkoholservice då dessa gett positiva resultat. Nyhetsbrev utformades för att sprida information inom projektgruppen och en elektronisk samarbetsyta upprättades för att tillgängliggöra dokument mellan aktörer.

Kommunikation har varit en central del av arbetet. En kommunikationsstrategi togs fram för att skapa rätt förväntningar i processen riktad till rätt målgrupp och för att kunna strukturera insatser kopplade till mediehändelser.

Vi stötte under året på problematik gällande möjligheter till samverkan. Enligt postlagen (2010:1045) kan personal endast på begäran av myndigheter lämna uppgifter om försändelser, och då ska myndigheterna misstänka ett brott som inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Tystnadsplikten innebär att postpersonalen inte har möjlighet att på eget initiativ lämna information till polisen och tullen om de är oroliga att brev innehåller narkotika (regleringen gäller inte paket).

Detta ställde oss i ett etiskt dilemma då vi var tvungen att överväga vilka risker som fanns med att fortsätta att arbeta med metoden. Vi funderade igenom vilken insats som var den bästa för vår målgrupp och valde att gå vidare med arbetet och informera om postlagen även fast vi inte hade lösningen på problemet. Postlagstiftningen gjorde oss mer uppmärksam på vikten av att vi genomförde projektet och än mer berättigad i att arbeta med fokus på aktörer i postflödet. Det har det nationella intresset som finns för vårt arbete även bekräftat. Postlagens utformande tydliggör det vi vill åstadkomma och vi vill än mer medvetandegöra arbetsmiljöproblematiken vilket vi under 2015 fortsatte med parallellt med att vi utvecklade arbetsmetoden efter de nya förutsättningarna.

Ett första möte med en regional chefsgrupp för myndigheterna i region Nord (polisen, tullen, Åklagarmyndigheten och berörda länsstyrelser) genomfördes för att förankra arbetet och ta nästa steg i processen; genomförande av insats för dialog och kunskapsutbyte. Mötet var centralt för arbetets legitimitet, resurssäkring och långsiktighet. Gemensam ståndpunkt i chefsgruppen är att narkotikaförsändelser är ett aktuellt problem som behöver hanteras på ett enhetligt och säkert sätt i region Nord.

5.3 År 3 (2016)

Lokala arbetsgrupper bildades i pilotkommunerna där kommunala drogsamordnare, polis, tull samt representanter från postbefordringsföretag, logistikföretag och ombud medverkar. Grupperna träffades för att föra en dialog kring nulägesbilden i kommunen och diskutera kommande samverkansmöten.

Tillsammans i projektgruppen tog vi fram material för de samverkansmöten som skulle hållas under året för ombud, terminaler och brevbärarkontor. Materialet består av Powerpoint presentation, certifieringsdokument och dekal.

Instruktörer bestående av kommunal samordnare, tull och lokal polis utbildades i de fyra länen för att erhålla en gemensam kunskapsbas i pilotkommunerna. Av de tolv pilotkommunerna Överkalix, Övertorneå, Älvsbyn, Piteå, Skellefteå, Robertsfors, Nordmaling, Storuman, Örnsköldsvik, Timrå, Härjedalen och Strömsund, genomförde tio samverkansmöten under hösten 2016. Utifrån insatsen ville vi identifiera hur samverkan fungerar och hur den kan intensifieras, vilka praktiska svårigheter som finns, föra en dialog kring nätdroger i postflödet, lagrum, roller och uppdrag samt utbyta erfarenhet och kunskap.

Arbetet har fått stor uppmärksamhet i media och projektet har under 2016 deltagit i Drogfokus, Sverige mot narkotika och Svenska narkotikapolisföreningens utbildning i Sundsvall. Myndighetsgemensamma kommunikationsinsatser har skett som medvetandegör den problematik som finns kring nätdroger i postflödet och ger information om hur arbetsmetoden kan fylla behov som finns inom området. En folder och film⁴ har tagits fram för att sprida information till dem som vill veta mer om metoden och implementera den.

6. Fortsatt arbete efter projekttiden

Det fortsatta arbetet efter projekttiden kommer att samordnas och kvalitetssäkras genom länsstyrelsernas respektive ANDT-samordnare. Del av arbetet kommer även ske inom ramen för det brottsförebyggande samordningsuppdrag som finns hos länsstyrelserna från och med 2017. Länsstyrelserna ska framgent stödja kommunerna genom samordning och kvalitetssäkring av metod och material samt erbjuda utbildning och assistans. Material som tagits fram inom projektet finns tillgängligt på Länsstyrelsen Västernorrlands hemsida.

Utifrån följeforskarens slutrapport, som kommer under 2017, ses metoden över och revideras vid behov av förändringar kring exempelvis arbetssätt, målgrupp och spridningssätt. Det finns en flexibilitet för att hantera problem, genomföra nya prioriteringar och justera insatserna utefter hur lokala förutsättningar ser ut. En konferens för projektgruppen kommer att

---

⁴ [Film Tillsammans mot nätdroger](#)

genomföras under slutet av 2017 för att följa upp arbetet. All den kunskap och tid som aktörerna har tillfört gör att deras förtroendekapital inom projektgruppen stärkts ytterligare. Ett mål med arbetet är att metoden blir en del av ordinarie verksamhet och då behövs de investeringar som aktörerna gjort under projekttiden ses över och tas tillvara. Regionala chefsgruppen kommer fortsätta träffas kontinuerligt för att mobilisera resurser och förankra insatser.

Arbetet i pilotkommunerna kommer fortgå med samverkansmöten och möten för att följa upp certifieringarna hos de ombud som tidigare genomfört aktiviteter. Polis, tull och kommunal samordnare kommer delta på ombudens arbetsplatsträffar för att nå fler personal då inte alla har möjlighet att lämna butiken för att delta i samverkansmöten. Den kunskap som ges under möten appliceras till aktörernas dagliga arbete och framtaget material kan ligga som grund för ombuden att arbeta vidare med policys och förhållningssätt. Instruktörsutbildningar kommer genomföras vid behov då metoden kommer att implementeras i nya kommuner. Fler intressenter vi inte varit i kontakt med ännu, exempelvis Svensk handel och Arbetsmiljöverket, ska kontaktas för kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

7. Postlagen

I projektet har vi uppmärksammat ett behov av att se över rådande lagstiftning. Enligt postlagen kan personal som hanterar försändelser endast *på begäran* av myndigheter lämna uppgifter, och då ska myndigheterna misstänka ett brott som inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Tystnadsplikten innebär att personalen inte har möjlighet att på eget initiativ lämna information till polisen och tullen om de är oroliga att brev innehåller narkotika. Begränsningen leder till ett arbetsmiljöproblem för personalen och försvårar polisens och tullens uppdrag då myndigheter inte enligt lag får uppmärksammas om pågående brottslighet.

Näringsdepartementet har tillsatt en utredning för att se över en eventuell modernisering av lagen. Projektets aktörer har tillsammans med NOA tagit fram en skrivelse och konsekvensutredning som ger förslag på ett tillägg till befintlig lagtext. Utgångspunkten är att det ska vara möjligt för dem som bedriver postverksamhet att på eget initiativ kontakta brottsutredande myndigheter när man har konkret misstanke att försändelser innehåller narkotika eller jämförligt preparat. En sifundersökning som genomfördes på projektets uppdrag under december 2015 visade att majoriten av de tillfrågade tyckte att polisen ska ha möjlighet att kontrollera alla försändelser. Projektet anser att en ytterligare utredning bör tillsättas för att se över möjligheten att öppna upp samarbetet mellan brottsbekämpande myndigheten och dem som bedriver postverksamhet. Slutbetänkande av 2015 års postlagsutredning har lämnats⁵.

---

⁵ Till sista utposten – en översyn av postlagstiftningen i ett digitaliserat samhälle (SOU2016:54).

8. Diskussion

Nuvarande situation med ett stort flöde av både traditionell narkotika och nya psykoaktiva substanser som beställt via internet medför att myndigheter, dem som bedriver postverksamhet samt logistikföretag efterfrågar samverkan kring droger som florerar i postflödet. I och med den stora tillgängligheten via internet exponeras allt fler människor för droger av olika slag, inte bara i större städer utan även i glesbygden som projektet Tillsammans mot nätdroger i första hand riktat sig mot. Nya kategorier av ungdomar som inte tidigare varit exponerade för droger befinner sig i riskzonen och riktade insatser behövs för att minska nyrekrytering till narkotikamissbruk.

Personal som hanterar försändelser och har deltagit i projektet uppger att deras trygghet har stärkts genom information om hantering av misstänkta försändelser. En förståelse och ett tydliggörande av aktörers uppdrag och roller vid informationsutbyte har varit av vikt för att samarbetet kunnat ske rättssäkert och produktivt. Ett inkluderande tankesätt i utvecklandet av insatser har genererat ökad kännedom om aktörernas olika uppdrag. En framgångsfaktor i arbetet har varit en gemensam och noggrann kartläggning, samlokalisering av alla aktörer och ett tydligt stöd från ledning. För att metoden ska kunna implementeras som en del av lokalt brottsförebyggande och trygghetskapande arbete i nya kommuner bör tillgången till organisatoriska resurser såsom prioritering och tid förankras hos ledningen i de olika organisationerna och myndigheterna innan arbetet påbörjas.

Tillsammans mot nätdroger har ett ansvar i att synliggöra problematiken gällande samverkansmöjligheter och sprida en förståelse för personalens utsatthet. Droger i postflödet är en utmaning för lagstiftarna att hantera. Att använda insatser för att begränsa tillgång till droger är effektivt när det gäller narkotikapreventivt arbete och postflödet är därmed en viktig arena att uppmärksamma i det arbetet. Viktigt att uppmärksamma är även att det inte bara är droger som skickas i postflödet utan även andra olagliga föremål såsom vapen. Myndigheter och andra verksamheter har skyldighet att följa rådande lagstiftning och samtidigt verka för att arbeta efter svensk narkotikapolitik. Ett nationellt initiativ till att införa insatser för att motverka att farliga föremål skickas i postflödet bör tas. Det handlar inte bara om ombudens arbetsmiljö utan finns även en rättsaspekt att ta hänsyn till. En enhetlig tillämpning av lagstiftningen över hela landet som ger möjlighet till produktiv samverkan är ett mål.

Vår förhoppning är att det i framtiden ska finnas ytterligare förutsättningar för att skapa en effektiv samverkan mellan myndigheter och aktörer i postbefordringskedjan. Det finns motivation och vi strävar alla mot samma mål då vi tillsammans kan vi skapa förutsättningar för att ett narkotikafritt samhälle uppnås.

9. Referenser

En samlad strategi för alkohol- narkotika- dopnings- och tobakspolitiken 2016-2020. Skr 2015/16:86.

[European Drug Prevention Quality Standards informationssida.](#)

Jakobsson Mats (2015) Röka, kröka och knarka 2014, Användningen av droger bland gymnasieungdomar i Norrbotten.

Till sista utposten – en översyn av postlagstiftningen i ett digitaliserat samhälle (SOU2016:54).

Länsstyrelsen Västernorrland

Postadress: 871 86 Härnösand
Telefon: 0611-34 90 00
www.lansstyrelsen.se/vasternorrland